

السنة الحادية عشر

● آیه شریفه ۸۳

﴿ لا تعبدون... ﴾

﴿ مدلول: دلالت اشدِ اخبار بر انشاء

﴿ متعلّق: نفی شرک اعتقادی، اخلاقی و ...

﴿ نسبت عبودیت با گزاره های بعد: عام و خاص

﴿ عمومیت عبادت: نیاز محتاج به منشا قدرت

﴿ جمع ایمان و شرک: فقدان:

﴿ مبدا فاعلی

﴿ علت غایی

﴿ نظام داخلی

﴿ بالوالدین احسانا: ﴾

﴿ بالوالدین: متعلق به: ﴾

﴿ تحسنون

﴿ أحسنوا

﴿ اهمیت احسان: ﴾

﴿ ذکر در کنار توحید

﴿ اهتمام انبیاء

﴿ سر تقارن توحید و احسان: ﴾

﴿ عدم وجود چشمداشت

﴿ خیرخواهانه بودن تادیب

﴿ ماهیت احسان: در واقع عدل است

« منشا لزوم احسان:

« ناصحیح: محوریت تولد

« صحیح: محوریت تربیت

« حیطة احسان: مطلق از جمیع ابعاد

« بازه احسان یا عقود:

« زمان حیات والدین

« پس از وفات والدین

« مصادیق احسان:

« نگفتن أف

« صحبت کریمانه

« خفض جناح

« طلب مغفرت

﴿ تفاوت توصیه:

﴿ والدین

﴿ همسر و فرزند:

﴿ توصیه حداقلی:

﴿ معاشرت معروف با همسر

﴿ رعایت حقوق مالی فرزند

﴿ هشداردهی

﴿ اثر احسان: تعالی و کمال فرزند

﴿ خط قرمز احسان: حدودالله

« ذی القربی...»

« مفاهیم:

« ذی القربی: صاحب نزدیکی

« یتامی: انفراد، تاخیر، غفلت و از ذهن رفتن

« مساکین: زمینگیری ناشی از فقر

« معیار احسان به یتیم: بی سرپرستی

« دلیل عنایت به یتیم: عدم کفایت و کفالت
« تکمله:

« هدفمندی ترتیب ذکر طوایف در آیه
« دلیل جداسازی طوایف مذکور در آیه
« مفرد بودن «ذی القربی»
« اطلاق احسان به یتیم و مسکین

﴿ قولوا للناس...:﴾

﴿ قولوا: اعم از لفظ و فعل

﴿ للناس: اطلاق قول حَسَن

﴿ حُسْنا:

﴿ اهمیت قول حَسَن

﴿ فراگیری حُسَن خلق

﴿ ابعاد: ایجاب، سلب

﴿ جایگاه نرمش، خشونت

﴿ توجه به جمع حُسَن و مصلحت

﴿ آتوا الزکاه: ﴾

﴿ وجود نماز و زکات در ادیان قبل

﴿ متعلّق زکات: عام، خاص

﴿ اثر زکات: ارتباط با زکات دهنده و گیرنده

﴿ رابطه زکات و احسان:

﴿ یکسانی

﴿ تفاوت:

﴿ زکات واجب: عدل

﴿ زکات مستحب: احسان

﴿ ثم تولّیتم...:﴾

﴿ ثم: دلالت بر تراخی

﴿ مخاطب آیه: بنی اسرائیل

﴿ نسبت تولّی و اعراض:

﴿ یکسانی

﴿ تفاوت:

﴿ رویگردانی، ثبات آن

﴿ مطلق رویگردانی، قلبی

● آیات شریفه ۸۴-۸۶

﴿ تناسب: ﴾

﴿ بیان دو پیمان علاوه بر پنج پیمان قبلی

﴿ عوامل:

﴿ حیات ملل: توحید، محبت، توزیع ثروت

﴿ سقوط ملل: اختلاف، تبعیض در تعبد

﴿ پیمان یهود و مشرکین:

﴿ اصل پیمان با مشرکین

﴿ رعایت گزینشی تورات

﴿ میثاقکم:

﴿ مخاطب: یهودیان عصر نزول قرآن

﴿ دلیل خطاب:

﴿ وحدت و همفکری خلف و سلف

﴿ صدق ایمان سلف در خلف

﴿ انفسکم:

﴿ ریشه: نفاست: جان گرانبهاترین ثروت

﴿ دین: حقیقت اصلی انسان

﴿ حقیقت دیگرکشی: خودکشی

﴿ ثم اقررتهم...:﴾

﴿ انواع اقرار و شهادت: با یا بدون یقین

﴿ مدلول:

﴿ مقرر و شاهد: یهودیان عصر نزول قرآن

﴿ اقرار: قلبی، شهادت: گواهی برای سایرین

﴿ خطاب به حاضرین به اعتبار اسلاف

﴿ تفکیک اقرار و شهادت: مؤید:

﴿ تفاوت ضمائر

﴿ فرق زمان افعال

﴿ ثم انتم...:﴾

﴿ احتمالات:﴾

﴿ انتم: مبتدا، هولاء: خبر

﴿ انتم: مبتدا، صله و موصول: خبر

﴿ انتم: مبتدا، تقتلون...: خبر

﴿ مراحل هشدار:﴾

﴿ اسم اشاره

﴿ حرف تنبيه + اسم اشاره

﴿ حرف تنبيه + اسم اشاره + تکرار «ها»

﴿ تظاهرون... ﴾

﴿ ریشه: «ظَهَرَ»: پشتیبانی نمودن

﴿ انواع تظاهر:

﴿ برای باطل

﴿ برای حق

﴿ مدلول: حرمت معاونت حرام علاوه بر حرام

﴿ تفاوت اثم و عدوان:

﴿ ناظر به مداخلیت حق غیر

﴿ ناظر به اصل ظلم یا تجاوز از آن

﴿ ناظر به عمد و نسیان و شدت آن

﴿ دیار:﴾

﴿ دیار کم: از باب وحدت دینی مخرجین و مخرجین
﴿ دیار هم: شدت قبح عمل اخراج مالکان خانه ها

﴿ تفادوهم:﴾

﴿ ریشه: فداء: آزاد کردن کسی با مال یا غیر مال
﴿ انواع آزاد سازی:

﴿ ممدوح: عتق رقبه

﴿ مذموم: عمل بنی اسرائیل

﴿ و هو محرم...:﴾

﴿ هو محرم:

﴿ هو: مبتدا، خبر: محرم علیکم اخراجهم

﴿ هو: مبتدا، خبر: محرم

﴿ هو: ضمیر مبهم که با اخراجهم تفسیر می شود

﴿ هو: اخراج، اخراجهم: تاکید آن

﴿ متعلق حال: تفادوهم، تخرجون(اولی)

﴿ مدلول: حرمت اخراج:

﴿ دفع توهم عدم حرمت اخراج: مردود

﴿ اهم بودن اخراج از قتل: مردود

﴿ مقام آیه: بیان تناقض رفتاری قوم

﴿ افتومنون... ﴾

﴿ «ف»: عطف تومنون به امر مقدر

﴿ مدلول تکفرون:

﴿ ناصحیح:

﴿ انکار احکام

﴿ کفر بودن قتل

﴿ صحیح: تعبیر شدت عمل

﴿ خزی فی... ﴾

﴿ مفهوم خزی: بلیه حاوی ذلت

﴿ مصداق خزی: عام و مطلق

﴿ انواع خزی:

﴿ در دنیا:

﴿ از باب کفاره

﴿ از باب مجازات

﴿ در عقبی: رسوایی محض

﴿ اشد العذاب:﴾

﴿ مدلول: عذاب عقبی:﴾

﴿ اشد از جهت خلود

﴿ اشد از جهت تنوع

﴿ چرایی شدت نسبت به کفار:﴾

﴿ ناصحیح: کفر بعد علم

﴿ صحیح: تشکیک عذاب

﴿ و ما الله بغافل...:﴾

﴿ جنبه تبشیری برای متقین

﴿ جنبه اندازی برای مشرکین

● آیات شریفه ۸۷-۸۸

﴿ تناسب: ﴾

﴿ بیان نعمت رسالت و استمرار آن

﴿ استکبار: واکنش بنی اسرائیل

﴿ علت استکبار:

﴿ خودشان: قلوبنا غلف

﴿ خداوند: لعن الهی

﴿ ولقد آتينا موسى... ﴾

﴿ «و»: قسم حاکی از اهتمام

﴿ «الكتاب»: تورات

﴿ قَفَّينا من... ﴾

﴿ قَفَّينا:

﴿ قَفَّينا: ریشه: قفا

﴿ مدلول: تواتر و تواصل انبیا

﴿ رسل: انبیا میان موسی(ع) و عیسی(ع)

﴿ ابن مریم:

﴿ پیام تعبیر:

﴿ رد بنوّ خداوند

﴿ رد بنوّ نجار

﴿ مدلول:

﴿ عدم منافات بنوّ تشریفى با توحید

﴿ دلیل ذکر مستقل حضرت عیسی(ع)

﴿ بیّنات:

﴿ تورات، معجزات حضرت موسی(ع)، مویدات حضرت

﴿ انجیل، معجزات حضرت عیسی(ع)، تایید روح القدس

﴿ ایدناه:﴾

- ﴿ ریشه: ایدی: مدد با قوه شدید
- ﴿ مشمولین: موحدین کامل (مستقیم، غیرمستقیم)
- ﴿ نوع تایید حضرت عیسی (ع): از تولد تا عروج
- ﴿ مصادیق:
- ﴿ همسر حضرت ابراهیم (ع)
- ﴿ حضرت مریم (س)
- ﴿ مادر حضرت موسی (ع)
- ﴿ مومنان عادی
- ﴿ نقش آفرینی مومنان مؤید

روح القدس:

مفهوم:

افاده موصوف به صفت

روح القدس: روح الله

مصادق:

فرشته ای برتر از جبرئیل

جبرئیل امین(ع)

کتب آسمانی مثل انجیل

مرتبه برین روح انسان کامل

﴿ برکات روح القدس:

- ﴿ واسطه علم لدنی انبیا و اوصیا
- ﴿ واسطه عصمت معصومین انبیا و اوصیا
- ﴿ واسطه بصیرت و استقامت انبیا و اوصیا
- ﴿ واسطه نبوت انبیا
- ﴿ عامل اجابت حاجات انبیا و اوصیا
- ﴿ ملازمت با انبیا و اوصیا
- ﴿ لسان ناطق و ... انبیا و اوصیا

﴿ رسول:﴾

﴿ دلیل نکره بودن:﴾

﴿ مؤید:﴾

﴿ تکرار «فریقا»﴾

﴿ ذکر «فریقا» قبل از فعل﴾

﴿ لا تهوی:﴾

﴿ مفهوم: از «هوی»﴾

﴿ دلیل اسناد هوی به نفس﴾

﴿ استکبرتم ففریقاً...:

﴿ تقتلون:

﴿ استمرار پیامبرکشی

﴿ اعتقاد یهود هم عصر

﴿ استکبرتم:

﴿ دلالت باب استفعال

﴿ دلالت استکبار

﴿ قالوا قلوبنا غلف:﴾

﴿ قالوا:﴾

﴿ ریشه التفات از خطاب به غیب

﴿ مدلول: تفسیر استکبار

﴿ غلف:﴾

﴿ مفهوم:﴾

﴿ جمع «أَغْلَف»: در غلاف بودن

﴿ در اصل: «غُلْف»: جمع غلاف

﴿ مدلول:﴾

﴿ خلق با دل بسته

﴿ کفایت تورات، غیر علمی بودن قرآن

﴿ فقلیلاً:﴾

﴿ از نظر فعل﴾

﴿ از نظر زمان﴾

﴿ از نظر متعلّق﴾

﴿ از نظر فاعل﴾

● آیات شریفه ۹۰-۸۹

﴿ تناسب: ﴾

﴿ آیه ۸۹: کفر عالمانه

﴿ آیه ۹۰: تبیین ریشه کفر

﴿ شأن نزول آیات:

﴿ بشارت تورات درباره هجرتگاه میان عیر و احد

﴿ استقرار یهود در حداد، تیما، فدک و خیبر

﴿ حرکت برخی از یهود به سمت مدینه

﴿ درگیری با تبع و استقرار اوس و خزرج

﴿ بعثت حضرت، ایمان انصار و کفر یهود

﴿ لَمَّا...مَعَهُمْ:﴾

﴿ جواب لَمَّا:﴾

﴿ جواب: محذوف (مثلاً: کذبوا به)

﴿ «جاء» دوم در جایگاه جواب شرط

﴿ عدم نیاز به جواب با توجه به جواب لَمَّا دوم

﴿ جواب: مجموع لَمَّا دوم و جواب آن

﴿ مدلول «مصدق لما معهم»:

﴿ منت و ترغیب یهودیان

﴿ ترهیب و تحذیر یهودیان

﴿ گستره تصدیق: فی الجملة نه بالجملة

﴿ نسبت «من عندالله» و «مصدق لما معهم»: سببیت

﴿ یستفتحون:﴾

﴿ از فتح: طلب نصرت و رهایی

﴿ در اصل: یفتحون: گشودن

﴿ استفسار از مردم و کتب

﴿ ما عرفوا:﴾

﴿ مدلول: شناخت رسول و رساله

﴿ ابعاد جدال:

﴿ قرآن و حضرت: مصدق اصول شما

﴿ استنصار شما قبل بعثت به حضرت

﴿ علم شما به وصف حضرت در تورات

﴿ کفروا به:

﴿ مردم و سالکان:

﴿ اقرار به متقدمان و انکار متاخران

﴿ اقرار به متقدمان و اعتقاد به خفای متاخران

﴿ اقرار به متقدمان و متاخران و بارز بودن هر دو

﴿ عبرت: ایمان برخی مشرکان مکه و مدینه، کفر یهودیان

﴿ فلعهنه...: ادب قرآن:

﴿ بیان حقیقت مبتنی بر سنن نه صرف لفظ

﴿ قولوا للناس حسنا: اما اینها: اولئک کالانعام...

﴿ قابلیت عموم تخصیصات مثل تکبر مقابل متکبر

﴿ اشترُوا...:

احتمالات:

﴿ کاربرد متقابل بیع و شراء

﴿ اشتراء: خریدن مگر با قرینه

﴿ اشتراء: خریدن در همه جا

﴿ بغیا: ﴾

﴿ مفهوم: ﴾

﴿ لغوی: تعدی، طلب شدید، فساد

﴿ معنا با یا بدون «علی»

﴿ انواع: ﴾

﴿ ممدوح: افراط از حد عدل بدون تجاوز

﴿ مذموم: تفریط از حد عدل با تجاوز

﴿ منشأ: حسد: ﴾

﴿ ریشه حسد: حب دنیا

﴿ چرایی حسد: نسب حضرت، شعار حضرت

﴿ متعلق حسد: فضل (نبوت)

﴿ فبأئوا بغضب:﴾

﴿ مفهوم: رجوع(غالبا به شر)

﴿ مدلول: انحطاط:

﴿ از مقامشان به عذاب

﴿ از عذابشان به غضب مضاعف

﴿ «ب» بغضب:

﴿ سبب: توجیه ندارد

﴿ الی: به سوی عذاب

﴿ مع: همراهی و تحمل عذاب

﴿ بغضب علی غضب:

﴿ علی: مع

﴿ احتمالات:

﴿ خشمهای متوالی

﴿ خشم موکد و شدید

﴿ وجود دو غضب:

﴿ کفر به تورات، کفر به قرآن

﴿ کفر به آیات و قتل رسل، کفر به حضرت

« للکافرین...:»

« للکافرین: استفاده از اسم ظاهر

« انواع مصیبت دنیوی:

« آزمون: برای اولیاء

« تنبّه: برای اوساط مومنان

« کفاره: برای قابلان تطهیر

« خزی: برای ملحدان عنود

« دلیل کاربرد مهین: اهانت دنیوی یهود

● آیه شریفه ۹۱

﴿ تناسب: یکی از مظاهر بغی قوم علیرغم:

﴿ حقانیت قرآن

﴿ تصدیق تورات

﴿ عدم ایمان به تورات

﴿ اٰمِنُوا بِمَا...:

﴿ عمومیت دعوت قرآن و شمول اهل کتاب

﴿ واکنش یهود: نومن بما انزل علینا

﴿ نومن بما...:﴾

﴿ احتمالات:﴾

﴿ ایمان به انبیاء بنی اسرائیل و کتبشان

﴿ ایمان به آنچه خطاب به خودمان است

﴿ پاسخ خداوند:

﴿ حقانیت مطلق پیام الهی فارغ از گیرنده آن

﴿ تصدیق تورات و انجیل توسط قرآن

﴿ وحدت اصول کلی قرآن و کتب قبل

﴿ تناقض ایمان به انبیاء بنی اسرائیل و تکذیبشان

﴿ تناقض ایمان به عهدین و تکذیب بشارت آن

﴿ یکفرون: ﴾

﴿ مدلول اثباتی: ایمان به آنچه بر ما نازل شده

﴿ مدلول سلبی: رد آنچه بر ما نازل نشده

﴿ پاسخ برهانی:

﴿ مهم مبدا فاعلی است نه مبدا قابلی

﴿ کفر به مُنْزَل از جانب حق: حرام

﴿ جدال احسن:

﴿ تناقض ایمان و تکذیب رسل

﴿ تناقض ایمان و قتل رسل

﴿ تناقض ایمان و تکذیب قرآن مصدّق

﴿ ورائه:﴾

﴿ مفهوم لغوی:﴾

﴿ وَرَأَى، يَرَأَى: پر شدن و دفع کردن
﴿ وَرَى، يَرَى: مخفی شدن

﴿ مدلول:﴾

﴿ ماوراء: ماعدا

﴿ ماوراء: مابعد

﴿ هوالحق:﴾

﴿ بازگشت «هو» به «ماوراء»: حق بودن ماوراءه

﴿ مدلول: حق بودن قرآن: دلیل تکذیب فقط حسد و بغی

﴿ مصدّقاً لما معهم:

﴿ فواید ذکر تصدیق:

﴿ از باب جدال احسن

﴿ دال بر عدم تحریف کل تورات

﴿ منت گذاری بر یهود لجوج

﴿ نسبت حقانیت و تصدیق:

﴿ فرض بطلان

﴿ فرض حقانیت

﴿ فلم تقتلون... ﴾

﴿ تقتلون: ﴿

﴿ مضارع: وحدت اسلاف و اخلاف

﴿ جدال احسن نسبت به ادعای یهود

﴿ انبیاء الله: جمع تقدیس و ترهیب

﴿ جزای «إِنْ»: جمله مقدر

﴿ تلازم ایمان به تورات و انبیاء بعد

● آیه شریفه ۹۲

﴿البینات:

﴿ جمع بینہ (مثل طیبه و طیبات)

﴿ مفهوم: دلالت روشن عقلی یا حسی

﴿ مصداق بارز: معجزه

﴿ «ال»: دال بر استغراق:

﴿ اعراف ۱۳۳

﴿ طه ۲۰-۲۲

﴿ اعراف ۱۳۰

﴿ سایر آیات دال بر معجزات

﴿ اتخذتم:﴾

﴿ مفهوم: صنعت و ساختن، جعل صفتی برای چیزی
﴿ انواع اتخاذ: ممدوح، مذموم

﴿ من بعده:﴾

﴿ «ه»: آمدن بینات (حضرت باشد یا نباشد کافرند)
﴿ «ه»: حضرت موسی (ع): اشاره به اهمیت حضور ولی

﴿ انتم ظالمون:﴾

﴿ مفهوم «و»:﴾

﴿ حالیه: ریشه گوساله پرستی ظلم است
﴿ استیناف: ظلم خاصیت ذاتی آنهاست
﴿ ریشه ظلم: جهل علمی و عملی

● آیه شریفه ۹۳

﴿ میثاقکم:

﴿ ریشه: وَثِقَ، يَثِقُ، ثَقَّهَ

﴿ مفهوم: پیمان موکد با قسم

﴿ رفعنا...:

﴿ طور: مطلق کوه، کوه خاص

﴿ مدلول جمله با توجه به جایگاه

﴿ سمعنا و عصینا:

﴿ امر خداوند:

﴿ خُذُوا: پاسخ: عصینا:

﴿ با عمل نه حرف

﴿ علیرغم اعجاز طور

﴿ اِسْمَعُوا: سَمِعْنَا

﴿ مکمل أخذ:

﴿ ذکر محتوا: پاسخ: عصیان ظالمانه

﴿ سمع محتوا: پاسخ: عصیان ظالمانه

﴿ اُشربوا...:﴾

﴿ مفهوم:

﴿ لغوی: نوشتادن

﴿ اصطلاحی:

﴿ اتصال قلب با ریسمان محبت به گوساله

﴿ آبیاری قلب با محبت گوساله

﴿ مدلول: حب مفرط گوساله(اشراب، حذف حب)

﴿ مدلول ذکر «اشراب» بعد «عصینا»

﴿ اثر قصه: عبرت، حجت

﴿ بئسما...:﴾

﴿ اثر ایمان محرف:

﴿ خداپنداری هوی

﴿ حقیقت پنداری فهم

﴿ ورود حب طاغوت به دل

﴿ آمر بدی؟: ایمان محرف دروغین

● آیات شریفه ۹۴-۹۶

﴿ تناسب: ﴾

﴿ مقدمه: دلالت آیه ۹۱ بر خودبرتربینی

﴿ مدلول آیات:

﴿ آیه ۹۴: جدال احسن جدید

﴿ آیه ۹۵: عدم آرزوی مرگ

﴿ آیه ۹۶: بیان ریشه عدم آرزو

﴿ تذکر: نسبت سیاق و سباق

﴿ إن كانت لكم...:﴾

﴿ ادعاها:﴾

- ﴿ جاودانه بودن یهود
- ﴿ باطل بودن ادیان غیر یهود
- ﴿ ولی خدا بودن مومن به تورات
- ﴿ یهودی بودن انبیاء علامت قداست ما

﴿ اثر ادعاها: بقره ۸۰، ۱۱۱، ...

﴿ پاسخ قرآن:﴾

- ﴿ التزام به لوازم ادعا
- ﴿ رد ادعاهای بنی اسرائیل

﴿ عندالله خالصه:

﴿ مفهوم عندالله:

﴿ مكانت و قرب معنوی

﴿ در حكم و فرمان خدا

﴿ اقتضای عندالله: ثبات، استقرار و دوام

﴿ خالصه:

﴿ حال برای «الدار الآخرة»

﴿ سالم بودن از رنج و شائبه

﴿ فتمنّوا الموت:﴾

﴿ آرزوی مرگ:

﴿ مذموم:

﴿ نابودی دانستن مرگ: رد معاد

﴿ نابودی ندانستن مرگ: عدم رضا

﴿ ممدوح:

﴿ تظاهر به آرزوی مرگ

﴿ ایمان همراه شوق به مرگ

« نسبت افراد و مرگ:

« فرزند دنیا و علاقمند به آن: مایل به اخلاص
در دنیا و تلذذ

« فرزند آخرت و علاقمند به آن: تلاش برای
تامین ره توشه تقوا

« فرزند رشید آخرت: ساعی در رفع حجاب
نه صرف نجات چون دارد

« باریافته مقام رضا: متقاضی قضای مرضی الهی
و وارسته از حیات و ممات

« احتجاج در قرآن:

« انواع:

« علمی محض و ذهنی صرف

« عینی و خارجی

« آیه ۹۴:

« احتجاج علمی و ذهنی

« احتجاج عینی:

« مبالغه

« تحدی

﴿ تحدی:﴾

﴿ مدلول:﴾

- ﴿ تمنی مرگ: غلبه یهود
- ﴿ سلب قدرت تمنی: غلبه حضرت

﴿ انواع:﴾

- ﴿ از ابتدا همیشگی و همگانی
- ﴿ ابتدا خاص و سپس عام و مستمر

﴿ جمع بندی:﴾

- ﴿ دلالت مضمون آیه بر رد استدلال صرف ذهنی
- ﴿ فقدان تضرع و ناله و رد دلالت بر مباهله
- ﴿ وجود ادعا و محاجه دال بر احتمال تحدی

« و لن يتمنوه: تفاوت با لا يتمنوه:

«لا»: گزاف بزرگ

«لن»: گزاف بزرگتر

« بما قدمت ایدیهم:

« اسناد به:

«ایدی»: عمده کارها با دست است

«هم»: مبدأ کارها خود انسان است

«ما»: گناهان و اعمال زشت

« و الله علیم بالظالمین:

« عبارات مشابه در آیات هم سنخ

« دلیل تخصیص علم خداوند به ظالمان

﴿ و لتجدنهم:﴾

﴿ تاکیدات: «ل»، «ن»، ماده وجدان

﴿ نسبت حرص و ترس از عقبی:

﴿ اثر حرص در ذنب و ادعای باطل

﴿ اثر حرص در عمل عامل ترس

﴿ ریشه ترس از مرگ:

﴿ توهم عدم و تخیل فنا

﴿ ترس از عذاب پس از مرگ

﴿ تعلق به لذت و عیش دنیوی

﴿ مرگ در قرآن:

﴿ وفات و حیات جدید نه فوت

﴿ امید تنعم ناشی از اطاعت

﴿ لهو و لعب و گذراشمردن دنیا

﴿ حیوه: نکره:﴾

﴿ علامت تحقیر، حیات دنیا ادنی حیات

﴿ بیان قلّت: وابستگی به همین قلیل

﴿ خواست نوع خاصی از حیات: طویل و مدام

﴿ و من الذین...:﴾

﴿ چرایی بدتر بودن یهود: ادعای ایمان به عقبی

﴿ احرص:﴾

﴿ حال فعلی یهود بدتر از حال مشرکان

﴿ حرص مساوی است ولی از اینها اقبیح است

﴿ مصداق مشرکان: مجوس: مردود است

﴿ لَوْ يَعْلَمُ... ﴾

﴿ أَلْف: ﴾

﴿ می خواهند ده قرن بمانند

﴿ دال بر کثرت: طالب عمر به قدر کشش هوس

﴿ نفی دفع عذاب:

﴿ با عمر زیاد

﴿ با برج و بارو

﴿ احدىهم: «هم»: یهود، مشرکان

﴿ بمزحزحه: دور کردن، تدریج در دور کردن

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب
العالمين